

آگاهی و نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار

مریم کارخانه*

آمنه مرزبان^{۱،۲}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد، اکولوژی انسانی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

0000-0002-8111-3319.Orcid

۲. گروه اکولوژی انسانی، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، یزد، ایران.

۳. کارشناسی ارشد، میکروبیولوژی، گروه بیوتکنولوژی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

چکیده

هدف: براساس گزارشات شیوع مصرف سیگار در دانشجویان ایران در طول دوران تحصیل روند صعودی دارد. هدف این پژوهش تعیین آگاهی و نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار بود.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال ۱۳۹۶ انجام شد. از ۵۴۰۰ دانشجوی مقاطع مختلف تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ۵۰۰ نفر از دانشجویان به صورت طبقه‌ای تصادفی از دانشکده‌های مختلف وارد مطالعه شدند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته، سه قسمتی (سوالات دموگرافیک، آگاهی و نگرش) بود. داده‌ها با نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های توصیفی و استنباطی تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار به ترتیب $10/43 \pm 4/121$ و $27/53 \pm 23/79$ بود. بین میانگین نمره آگاهی دانشجویان در زمینه مصرف سیگار و متغیرهای جنس، وضعیت تاهل، مقطع تحصیلی، دانشکده محل تحصیل ارتباط معنادار وجود داشت ($P\text{-Value} \leq 0/05$) اما بین وضعیت اقتصادی، محل اقامت و وجود فرد سیگاری در خانواده دانشجویان و میانگین نمره آگاهی ارتباط معنادار وجود ندارد ($P\text{-Value} \geq 0/05$). همچنین بین میانگین نمره نگرش دانشجویان و مقطع تحصیلی ارتباط معنادار وجود داشت ($P\text{-Value} \leq 0/05$). در حالی که بین میانگین نمره نگرش دانشجویان و متغیرهای جنس، وضعیت تاهل، دانشکده محل تحصیل، وضعیت اقتصادی، محل اقامت و وجود فرد سیگاری در خانواده دانشجویان ارتباط معناداری وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: از آن جایی که آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار در سطح قابل قبولی نبود، بنابراین تدوین برنامه‌های آموزشی مناسب توسط مسئولان مربوطه در سطح دانشگاه در جهت افزایش آگاهی و ایجاد نگرش صحیح در زمینه مصرف سیگار ضروری می‌باشد.

کلیدواژه‌ها: آگاهی، نگرش، مصرف سیگار، دانشجویان.

نوع مقاله: پژوهشی

پذیرش مقاله: ۹۷/۰۶/۱۲

دریافت مقاله: ۹۶/۰۹/۲۹

ارجاع: مرزبان آمنه، کارخانه مریم. آگاهی و نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار. طب پیشگیری. ۱۳۹۷؛ ۱(۱۵): ۶۳-۵۵.

بیماری‌های غیرقابل انتقال از قبیل سرطان، بیماری‌های مزمن

ریوی، دیابت و بیماری‌های قلبی عروقی است (۲).

با وجود این که تعداد مرگ‌های ناشی از مصرف سیگار

نسبت به ایدز، الکل، تصادفات رانندگی، سوءمصرف مواد، قتل و

خودکشی و آتش‌سوزی بیشتر است، اما تقریباً یک سوم جمعیت

بزرگسال جهان یا ۱/۱ بیلیون نفر در جهان سیگار می‌کشند. در

مقدمه

میزان ابتلا و مرگومیر مرتبط با سیگار یک مشکل عمده

بهداشتی است (۱). مصرف طولانی مدت سیگار یک عامل

رفتاری مرگ زود هنگام و ناتوانی است. طبق گزارش سازمان

جهانی بهداشت سالانه ۴ میلیون مرگ در اثر مصرف سیگار

اتفاق می‌افتد. سیگار مهمترین عامل خطر قابل پیشگیری در

نویسنده مسئول: مریم کارخانه، کارشناسی ارشد، میکروبیولوژی، گروه بیوتکنولوژی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان، خرم‌آباد، ایران.

0000-0003-2625-8015:Orcid

Maryam_Karkhane@yahoo.com: پست الکترونیکی

تلفن: ۹۸۹۰۱۲۷۵۷۴۵۸۵+

قرار گیرد تا بتوانیم اهداف جامعه خود را در آینده بهتر و دقیق‌تر برنامه‌ریزی کنیم (۹-۸).

آگاهی و دانش می‌تواند باعث بهبود چشمگیری در رفتارهای پیشگیرانه شود و آگاهی به خصوص اگر با عقیده و نگرش همراه شود می‌تواند تاثیر بسزایی بر روی رفتار مرتبط با سلامت داشته باشد (۱۲-۱۰).

نتایج مطالعات Vyas، مویدی و فیاض‌بخش که با هدف بررسی آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار صورت گرفت، آگاهی و نگرش ضعیفی گزارش شد (۱۳، ۴، ۳).

مطالعه رفتارهای بهداشتی دانشجویان مهم است زیرا این گروه در دوره انتقال بین جوانی و بزرگسالی قرار دارند، رفتارهای غیربهداشتی در این برهه از عمر ممکن است ناشی از عدم وجود راهنما و مشاور مناسب باشد (۱۵، ۴، ۱). با وجود انجام مطالعات متعدد در زمینه سنجش آگاهی و نگرش و شیوع مصرف سیگار در دانشجویان کشور، متأسفانه روزبه‌روز شاهد افزایش آمار مصرف سیگار در میان دانشجویان هستیم و با توجه به این که تاکنون مطالعه‌ای با هدف سنجش آگاهی و نگرش دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در خصوص مصرف سیگار صورت نگرفته است، نتایج بدست آمده از این مطالعه می‌تواند در شناخت دلایل گرایش به مصرف سیگار در دانشجویان و همچنین بهبود برنامه‌های مداخله‌ای کاهش مصرف سیگار کمک‌کننده باشد. بنابراین این مطالعه با هدف سنجش آگاهی، نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه توصیفی-تحلیلی در سال ۱۳۹۶ انجام شد. از ۵۴۰۰ دانشجوی مقاطع مختلف تحصیلی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد، ۵۰۰ نفر از دانشجویان به صورت طبقه‌ای تصادفی از دانشکده‌های مختلف و به نسبت تعداد دانشجوی هر دانشکده (بهداشت ۱۴۰ نفر، پرستاری-مامایی ۸۰ نفر،

این بین جوانان و افراد سنین مدرسه بخش چشمگیری از این آمار را شامل می‌شوند (۳).

مصرف دخانیات سالیانه ۹ میلیون نفر را در سراسر دنیا به کام مرگ می‌کشد، که تخمین زده می‌شود در چند سال آینده چندین برابر خواهد شد. در مطالعه آمار مصرف سیگار در جوانان سراسر دنیا گزارش شد که ۱۹ درصد از کل سیگاری‌ها را جوانان تشکیل می‌دهند (۴).

در آمریکا ۸۰ درصد از سیگاری‌ها برای اولین بار قبل از ۱۸ سالگی شروع به مصرف سیگار کرده‌اند و تقریباً هر روز ۳۰۰۰ جوان در رده‌های سنی مشابه تبدیل به سیگاری‌های همیشگی می‌شوند (۵). تخمین زده می‌شود مرگ‌ومیرهای منتسب به سیگار از ۴/۸ میلیون نفر در سال ۲۰۰۶ به ۸/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۳۰ برسد که ۸۰ درصد این افراد در کشورهای در حال توسعه زندگی می‌کنند (۶).

مطالعات در ایران نیز حاکی از این نکته است که شیوع مصرف سیگار در دانشجویان در طول دوران تحصیل روند صعودی دارد. نتایج مطالعه متاآنالیزی که توسط حقوق‌دوست انجام شد، پایین‌ترین و بیشترین شیوع مصرف سیگار در دانشجویان پسر را به ترتیب ۱۳/۴ و ۳۹/۹ درصد گزارش کرد، در حالی که در میان دانشجویان دختر ۰/۷ و ۲۵/۵ درصد بود. همچنین فراوانی مصرف سیگار در دانشجویان دختر و پسر در دانشگاه‌های ایران به ترتیب ۱۲/۸ درصد و ۲/۲ درصد بود (۷).

تحقیقات نشان داده‌اند جوانان سیگاری در زندگی خود بیش از جوانان غیرسیگاری در معرض استرس و اتفاقات ناگوار زندگی بوده‌اند (۱).

جوانان در هر جامعه‌ای پیشگام استقبال از تغییرات فرهنگی و الگوهای زندگی هستند و متأسفانه امروزه، سیگاری بودن نوجوانان و جوانان، شاخصی از امروزی و مدرن بودن است، با توجه به نقش الگوسازی این قشر در تغییر یا ثبات سبک زندگی جامعه توجه به رفتارهای پرخطر این قشر به خصوص استعمال دخانیات باید در الویت مسئولان و برنامه‌ریزان جامعه

۱۰ خوب گزارش شد. نمرات نگرش در محدوده ۷۵-۱۵ به دست آمد که نمرات کمتر از ۲۵ ضعیف بین ۵۰-۲۵ متوسط و بالای ۵۰ خوب محسوب شد. میانگین نمرات کسب شده در سطح متوسط به بالا قابل قبول تلقی شد. برای رعایت اصول اخلاق در پژوهش قبل از شروع پژوهش توضیحات لازم به دانشجویان ارائه و در نهایت افرادی که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند وارد مطالعه شدند. در نهایت ۴۹۱ پرسشنامه تکمیل و جمع‌آوری شد.

داده‌ها با نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۴ و آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، درصد فراوانی) و آزمون‌های تی مستقل، آنالیز واریانس و کای دو تجزیه و تحلیل شدند.

یافته‌ها

نتایج نشان داد میانگین سنی پسران و دختران شرکت‌کننده در مطالعه به ترتیب $23/1 \pm 2/1$ و $21/2 \pm 8/1$ سال با دامنه (۳۵-۱۸) بود. در مورد منبع کسب اطلاعات دانشجویان در مورد سیگار و مضرات آن بیشترین فراوانی به اینترنت با $43/3$ درصد و رادیو و تلویزیون با $13/4$ درصد تعلق دارد. طبق نتایج جدول ۱، میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی و نگرش دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار به ترتیب $10/43 \pm 4/121$ و $27/53 \pm 23/79$ است. همچنین ۹/۲ درصد از دانشجویان آگاهی ضعیف و $64/4$ درصد از افراد نگرش ضعیفی در زمینه مصرف سیگار داشتند.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار نمره آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار

متغیر	فراوانی (تعداد)	محدوده نمره	انحراف معیار $\pm$ میانگین	وضعیت نمره (درصد)		
				خوب	متوسط	ضعیف
آگاهی	۴۹۱	۱۰-۱۵	$10/43 \pm 4/121$	۴۱/۳	۴۹/۵	۹/۲
نگرش	۴۹۱	۱۵-۷۵	$27/53 \pm 23/79$	۲۴/۳	۱۰/۸	۶۴/۴

معناداری وجود دارد ($P\text{-Value} \leq 0/05$). این در حالی است که بین وضعیت اقتصادی، محل اقامت و وجود فرد سیگاری در خانواده

پیراپزشکی ۷۵ نفر، داروسازی ۷۰ نفر، پزشکی ۷۰ نفر، دندانپزشکی ۴۰ نفر، بین‌الملل ۲۵ نفر) وارد مطالعه شدند. برای تعیین حجم نمونه ۳۰ نفر به صورت پایلوت پرسشنامه را تکمیل و با در نظر گرفتن خطای نوع اول برابر $(\alpha=0/05)$ و خطای آزمون ۶۰ درصد و همچنین مقدار $SD=3$ با استفاده از فرمول زیر تعداد افراد ۵۰۰ نفر بدست آمد.

$$n = \frac{(SD)^2 \times Z_1^2 - \frac{\alpha}{2}}{d^2} = 500$$

ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه، پرسشنامه ۳۷ سوالی محقق ساخته بود که ضمن مطالعه کتب و مقالات فارسی و انگلیسی، از نظرات اساتید آموزش بهداشت دانشگاه علوم پزشکی یزد نیز استفاده شد. برای بررسی روایی محتوایی از روش CVR استفاده شد که مقدار آن $0/81$ محاسبه گردید که نشان می‌دهد پرسشنامه از روایی لازم برخوردار است. جهت سنجش پایایی پرسشنامه ۳۰ نفر به صورت پایلوت پرسشنامه را تکمیل نمودند، مقدار آلفای کرونباخ در بخش سوالات آگاهی $0/85$ و سوالات نگرش $0/91$ به دست آمد، در نتیجه پایایی آن تایید شد. پرسشنامه مشتمل بر سه بخش اطلاعات دموگرافیک (۶ سوال و یک سوال مربوط به منبع کسب اطلاعات افراد)، سوالات آگاهی (۱۵ سوال)، نگرش (۱۵ سوال) بود. سوالات آگاهی سه گزینه‌ای بود که به پاسخ صحیح امتیاز یک و پاسخ اشتباه صفر تعلق گرفت. سوالات نگرش براساس طیف ۵ رتبه‌ای لیکرت از ۱-۵ نمره‌دهی شد. نمرات آگاهی هر دانشجو در دامنه ۱۵-۰ به دست آمد، که با توجه به روش کار مطالعات مشابه، دامنه نمرات بخش آگاهی و نگرش به سه قسمت تقسیم شد و به نمره کمتر از ۵ آگاهی ضعیف، بین ۱۰-۵ آگاهی متوسط و بالای

نتایج جدول ۲ نشان داد بین میانگین نمره آگاهی و جنس، وضعیت تاهل، مقطع تحصیلی، دانشکده محل تحصیل ارتباط

که بین سطح نگرش با جنس، وضعیت تاهل، دانشکده، وضعیت اقتصادی، محل اقامت و وجود فرد سیگاری در خانواده ارتباط معنادار وجود ندارد ($P\text{-Value} \geq 0/05$).

دانشجو و میانگین نمره آگاهی ارتباط معنادار وجود ندارد ($P\text{-Value} \geq 0/05$). همچنین بین میانگین نمره نگرش و مقطع تحصیلی ارتباط معنادار وجود دارد ($P\text{-Value} \leq 0/05$) در حالی

جدول ۲- توزیع میانگین و انحراف معیار آگاهی، نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار بر حسب متغیرهای دموگرافیک

متغیر	حالت	تعداد(درصد)	آگاهی		نگرش	
			میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
جنس	مرد	۳۰۸ (۶۲/۷)	۱۰/۸۹	۴/۱۰۳	۲۳/۳۳۴	۳۶/۳۱
	زن	۱۸۳ (۳۷/۳)	۹/۶۵	۴/۰۴۲	۲۴/۴۸۷	۲۹/۶۰
		P-Value	/۰۰۱		/۴۴۱	
وضعیت تاهل	مجرد	۳۶۰ (۷۳/۳)	۱۰/۰۶	۱۴/۱۱۲	۲۲/۰۶۶	۳۶/۹۷
	متاهل	۱۳۱ (۲۶/۷)	۱۱/۴۶	۳/۹۸۱	۲۸/۰۵۲	۲۹/۰۸
		P-Value	۰/۰۰۱		۰/۴۳۹	
محل اقامت	خوابگاهی	۴۱۱ (۸۳/۷)	۱۱/۳۲	۳/۱۰۴	۲۱/۳۵	۳۰/۶۲
	غیر خوابگاهی	۸۰ (۱۶/۳)	۱۱/۶۱	۵/۲۰۱	۲۹/۶۵	۳۰/۳۱
		P-Value	۰/۲۱۲		۰/۳۱۴	
سابقه فرد سیگاری در خانواده	بلی	۳۵۴ (۷۳/۱)	۱۰/۹۷	۲/۵۸	۲۶/۳۹	۲۵/۶۱
	خیر	۱۳۷ (۲۷/۹)	۱۱/۲۷	۱/۱۹۷	۲۷/۴۵	۳۶/۰۱
		P-Value	۰/۱۰۹		۰/۳۱۳	
مقطع تحصیلی	کارشناسی	۲۴۹ (۵۰/۷)	۱۱/۹۵	۲/۹۹۲	۱۹/۱۴۱	۲۴/۵۶
	کارشناسی ارشد	۱۱۱ (۲۲/۶)	۵/۷۹	۲/۹۱۷	۲۶/۷۲۲	۳۱/۹۸
	دکتر	۱۳۱ (۲۶/۷)	۱۱/۴۷	۳/۹۸۱	۲۸/۱۸۳	۲۹/۴۲
		P-Value	.		۰/۰۱۳	
دانشکده	بهداشت	۱۳۱ (۲۶/۸)	۹/۱۴	۰/۹۲۹	۲۰/۳۷۱	۳۶/۳۳
	پزشکی	۷۰ (۱۴/۲)	۱۱/۴۳	۴	۲۸/۲۹۲	۲۹/۵۹
	داروسازی	۷۰ (۱۴/۲)	۱۵	.	.	۷
	پرستاری-مامایی	۸۰ (۱۶/۲)	۷/۴۷	۱/۹۱۵	۳۶/۵۸۸	۳۰/۵۹
	پیراپزشکی	۷۵ (۱۵/۳)	۱۱/۸۲	۵/۳۱۶	۲۱/۹۹۳	۲۷/۷۲
	دندانپزشکی	۴۰ (۸/۱)	۱۰/۹۸	۶/۳۱۲	۱۴/۲۵۸	۲۱/۲۴
	بین الملل	۲۵ (۵/۰)	۱۰/۲۴	۴/۱۳۳	۱۹/۷۷۱	۲۰/۸۲
		P-Value	.		۰/۱۷۴	
وضعیت اقتصادی خانواده	خوب	۵۱ (۵/۴)	۱۰/۲۷	۴/۰۷۳	۲۴/۱۴۸	۲۸/۵۳
	متوسط	۱۸۰ (۳۶/۶)	۱۰/۴۱	۴/۱۰۴	۲۴/۷۰۱	۲۸/۹۳
	ضعیف	۲۶۰ (۵۳)	۱۰/۷۴	۴/۲۳۰	۲۲/۴۵۴	۲۴/۷۸
		P-Value	۰/۵۶۳		۰/۳۶۷	

نتایج جدول ۴ نشان داد که بین محل اقامت، سابقه فرد سیگاری در خانواده و دانشکده محل تحصیل با سابقه مصرف سیگار در دانشجویان ارتباط معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). بین جنس، وضعیت تاهل، وضعیت اقتصادی، مقطع تحصیلی و منبع کسب اطلاعات با سابقه مصرف سیگار در دانشجویان ارتباط معنادار وجود ندارد ($P\text{-Value} \geq 0/05$).

با توجه به نتایج ضریب همبستگی در جدول ۳ بین متغیرهای آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار همبستگی منفی و معناداری وجود دارد.

جدول ۳- ضریب همبستگی بین متغیرهای آگاهی و نگرش دانشجویان در زمینه مصرف سیگار

آگاهی	نگرش	سطح معناداری
۱	۰/۱۴۲**	۰/۰۱
۰/۱۴۲**	۱	

جدول ۴- رابطه متغیرهای دموگرافیک و سابقه مصرف سیگار دانشجویان

P-Value	سابقه مصرف سیگار		متغیر
	خیر	بلی	
۰/۳۸۳	۱۴۱	۱۶۷	مرد
	۸۹	۹۴	زن
۰/۹۶۲	۱۸۶	۱۷۴	مجرد
	۶۹	۶۲	متاهل
.	۳۵۷	۵۴	خوابگاهی
	۱۱	۶۹	غیرخوابگاهی
.	۹۶	۲۵۸	بلی
	۷۰	۶۷	خیر
۰/۲۸	۲۴	۲۷	خوب
	۸۴	۹۶	متوسط
	۱۲۹	۱۳۱	ضعیف
۰/۱۸۷	۱۲۲	۱۲۷	کارشناسی
	۵۴	۵۷	کارشناسی ارشد
	۶۱	۷۰	دکترا
۰/۲۶۳	۳۸	۲۷۴	اینترنت
	۴۸	۲۵	کتاب و مجله
	۲۵	۴۵	دوستان و خانواده
	۳۶	۳۴	کارکنان مراکز بهداشتی
	۳۵	۳۱	تلویزیون و رادیو
.	۱۰۳	۲۸	بهداشت
	۲۹	۴۱	پزشکی
	۲۱	۴۹	داروسازی
	۴۶	۳۴	پرستاری-مامایی
	۶۴	۱۱	پیراپزشکی
	۲۳	۱۷	دندانپزشکی
	۴	۲۱	بین الملل

(۱۸-۱۶). با توجه به اینکه دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی در آینده مسئولان بخش سلامت جامعه را تشکیل می‌دهند، انتظار می‌رود آگاهی بالایی در زمینه مضرات سیگار داشته باشند که نتایج این پژوهش نشان‌دهنده فاصله زیادی تا سطح مطلوب می‌باشد که نگران‌کننده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود معاونت‌های آموزشی و دانشجویی دانشگاه در جهت ارتقاء سطح آگاهی دانشجویان برنامه‌ریزی لازم را لحاظ نمایند.

نتایج این مطالعه حاکی از نگرش ضعیف دانشجویان نسبت به مضرات سیگار بود، که با نتایج مطالعه گواری، حاتم‌زاده، روح‌افزا و شاه هم‌خوانی داشت اما با نتایج مطالعه سیدفاضل پور که نشان داد ۸۶/۹ درصد دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به

بحث و نتیجه‌گیری

گزارشات حاکی از آن است که استعمال سیگار در دانشجویان ایرانی در طول مدت تحصیل روندی صعودی دارد. گام نخست برای پیشگیری از این پدیده انجام تحقیقات و گسترش پژوهش در زمینه تعیین وضعیت آگاهی و نگرش دانشجویان کشور و ارائه آگاهی‌های لازم است. بنابراین این پژوهش با هدف تعیین آگاهی و نگرش دانشجویان علوم پزشکی شهید صدوقی یزد در زمینه مصرف سیگار انجام شد. نتایج نشان داد اکثریت دانشجویان مشارکت‌کننده در این مطالعه دارای سطح آگاهی متوسطی نسبت به مضرات مصرف سیگار بودند که با نتایج مطالعه حاتم‌زاده، روح‌افزا و Shah هم‌خوانی داشت

به نظر می‌رسد خانواده و مسئولان دانشگاه باید اهتمام بیشتری به ایجاد نگرش صحیح در پسران دانشجو نمایند.

نمره آگاهی در افرادی که سابقه مصرف سیگار داشتند نسبت به سایر افراد کمتر بود. نتایج مطالعه حاتم‌زاده و شاه‌رخی نیز با نتایج این مطالعه هم‌خوانی دارد (۱۶،۲۱). طبیعی است هرچه آگاهی فرد از مضرات سیگار بیشتر باشد در عمل کمتر به سمت مصرف آن خواهد رفت.

در این مطالعه بیشترین درصد کسب اطلاعات در مورد مضرات سیگار به اینترنت و کمترین درصد مربوط به رسانه رادیو و تلویزیون تعلق داشت که با نتایج مطالعه Gutschoven همسو نبود (۲۳). علت این امر گسترش و نفوذ فضای مجازی به خصوص در بین جوانان می‌باشد و سبک زندگی و گرایش به دخانیات تحت تاثیر اینترنت زیاد شده است.

در این مطالعه بین تجربه مصرف سیگار دانشجو و وجود فرد سیگاری در خانواده فرد رابطه آماری معناداری وجود داشت که با یافته‌های ابراهیمی و Plotnikoff هم‌خوانی داشت (۲۴،۲۵). بدیهی است که مشاهده مصرف سیگار توسط دیگران از عوامل محرک روشن کردن و مصرف سیگار است و این امر تنها از طریق اصلاح جامعه و انتخاب دوست مناسب توسط جوانان قابل حل است.

در این مطالعه بین سابقه مصرف سیگار و دانشکده محل تحصیل رابطه معناداری مشاهده شد. Eriksen گزارش کرد که ۲۴ درصد دانشکده‌ها در آسیا هیچ گونه آموزشی در مورد موضوع دخانیات در برنامه‌های آموزشی نداشتند (۲۶). در این مطالعه دانشکده داروسازی و پزشکی آمار نگران‌کننده‌ای داشتند که به نظر می‌رسد طولانی بودن دوره تحصیلی دانشجویان این دانشکده‌ها و حجم دروس دوران تحصیل مزید بر علت باشد. بنابراین انجام پژوهش‌های کیفی و کشف دقیق علت‌ها و مداخله در دانشجویان در این دانشکده‌ها پیشنهاد می‌شود. نتایج این مطالعه نشان داد، آگاهی و نگرش دانشجویان علوم پزشکی یزد در سطح قابل قبولی نبود و این نتایج در مورد جامعه علوم

مضرات مصرف سیگار داشتند، همسو نبود (۱۹-۱۶،۱۷). آگاهی حاصل از پیش‌داشته‌های دانشجویان، در این مطالعه منجر به تغییر قابل توجه‌ای در نگرش آنان نشده است و از آنجایی که نگرش صحیح باعث تغییر رفتار فرد می‌شود، شاید آگاهی کسب شده از آموزش‌ها و تجارب قبلی نتوانسته حساسیت موضوع را در دانشجو ایجاد کند، تغییر و تکرار در روش‌های آموزش و آگاهی دادن به خصوص از سنین پایین‌تر، مثلاً در سنین مدرسه که قدرت انعطاف‌پذیری در نگرش فرد بیشتر است، بتواند در کاهش گرایش نوجوانان و جوانان به مصرف سیگار موثر واقع شود.

نتایج نشان داد بین جنسیت و میانگین نمره آگاهی ارتباط معناداری وجود دارد و میانگین نمره آگاهی پسران بالاتر از دختران است که با نتایج مطالعه Vyas همسو بود (۴). اما نتایج مطالعه مویدی و فیاض‌بخش با این مورد هم‌خوانی نداشت (۳،۱۳). در این مطالعه میانگین سنی پسران بالاتر از دختران بود طبیعی است افراد با افزایش سنی آگاهی و تجارب بیشتری در زمینه دخانیات و مضرات و معایب استعمال این مواد کسب خواهند کرد.

بین مقطع تحصیلی و میانگین نمره آگاهی افراد ارتباط معناداری مشاهده شد که با نتایج مطالعه فرشیدی هم‌خوانی داشت ولی با نتایج مطالعه Vyas هم‌خوانی نداشت (۴،۲۰). این نتایج را می‌توان با گذراندن واحدهای درسی در مورد سیگار و دخانیات در مقاطع مختلف تحصیلی مرتبط دانست.

نتایج این مطالعه نشان داد، پسران نگرش مناسبی در مورد مضرات سیگار نداشتند و سابقه مصرف سیگار نیز در این گروه بالاتر بود که با نتایج مطالعه Boshtam هم‌خوانی داشت، اما این نتایج با نتایج مطالعه سیدفاضل‌پور که اکثریت دانشجویان نگرش مثبتی نسبت به مضرات مصرف سیگار داشتند هم‌خوانی نداشت (۱۴،۲۱،۲۲). پسران به علت خصوصیات شخصیتی، آزادی عمل بیشتر و فرهنگ جامعه دسترسی بیشتری به دخانیات دارند، بنابراین شیوع مصرف سیگار در این گروه بیشتر بوده است و

تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد به مطالعه وجود نداشت، اشاره کرد.

تشکر و قدردانی

بدینوسیله نویسندگان این مقاله بر خود لازم می‌دانند از کلیه دانشجویان شرکت‌کننده دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد که در انجام این پژوهش مشارکت داشته‌اند، تشکر و قدردانی نمایند.

پزشکی دور از انتظار می‌باشد. بنابراین تدوین برنامه‌های آموزشی مناسب توسط مسئولان مربوطه در سطح دانشگاه در جهت افزایش آگاهی و ایجاد نگرش صحیح ضروری به نظر می‌رسد.

از محدودیت‌های مطالعه حاضر می‌توان به عدم سنجش عملکرد دانشجویان از طریق پرسشنامه، عدم صداقت کافی دانشجویان در پاسخگویی به سوالات پرسشنامه در زمینه تجربه مصرف سیگار، و همچنین امکانات محدود و هزینه بر بودن مطالعه که امکان ورود کلیه دانشجویان شاغل به

References

1. Radsma J, Botorff JL. Counteracting ambivalence: Nurses who smoke and their health promotion role with patients who smoke Res Nurs Health. 2009; 32(4):443-52. Doi: 10.1002/nur.20332
2. World Health Organization. WHO report on the global tobacco epidemic 2015: Raising taxes on tobacco. Geneva: World Health Organization; 2015.
3. Fayaz-Bakhsh A, Babashahy S, Jarrahi L, Rafiei S. Comparison of the knowledge, attitude and practice of Iranian college students about tobacco use in comparison to their American and Chinese counterparts. Int J Prev Med. 2011; 2(3):139-44.
4. Vyas MJ, Patel AB. A KAP study on tobacco use among school children of Ahmadabad. Int J Res Med. 2016;5(2):84-7.
5. Centers for Disease Control and Prevention. Tobacco information and prevention source: Overview. 2000. (Last accessed 14 may 2001). Available from: https://www.cdc.gov/tobacco/data_statistics/index.htm?s_cid=osh-stu-home-nav-005
6. Lim HK, Ghazali SM, Kee CC, Lim KK, Chan YY, Teh HC, et al. Epidemiology of smoking among Malaysian adult males: Prevalence and associated factors. BMC Public Health. 2013; 13(8):2-10. Doi: 10.1186/1471-2458-13-8
7. Haghdoost AA, Moosazadeh M. The prevalence of cigarette smoking among students of Iran's universities: A systematic review and meta-analysis. J Res Med Sci. 2013; 18(8):717-25.
8. Nouroozi F, Petrami A. A survey on life style and relevant social determinants in students of the university of social welfare and rehabilitation sciences. Social Welfare. 2016; 16(62): 225-77. [Persian]
9. Masjedi MR, Azari Pour Masouleh H, Heydari GR, Alinejad Taheri S, Velayati AA. Smoking prevalence among universities students of Tehran. Journal of Medical Council of Iran. 2002;20(4):283-7. [Persian]
10. Eslami H, Marzban A, Akrami Mohajeri F, Rezaei Z, Rafati Fard M. Students' knowledge and attitude of hygiene and food safety at Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd, Iran. JCHR. 2015; 4(3):159-67. [Persian]
11. Eslami H, Marzban A, Mazloomi SS, Zare Z. Investigating the knowledge and attitude of health volunteers about HIV/AIDS in Eghlid, Iran health centers in 2015. JHC. 2016; 2(1):21-7. [Persian]
12. Marzban A, Rezaei Z, Karkhane M, Marzban H, Eslami H. Surveying the knowledge, attitude and performance of lactating women of Yazd city about heavy metals transmitted from breast milk. HOZAN J Environment Sci. 2017; 2(2):1-10. [Persian]
13. Moayedi f, Hamadiyan h, Khoori M, Jamil f. Investigating students' attitude and performance of smoking at Hormozgan University Of Medical Sciences in 2015. Int J Med Res Health Sci. 2016; 5(9S):31-37. [Persian]
14. Seyed Fazelpour SF, Moghadamnia MT, Nasir Zadeh F. Study on attitude of students in Guilan University of Medical Sciences toward

- smoking. *Ir J Forensic Med.* 2004; 10(33): 25-9. [Persian]
15. Torabi MR, Yang J, Li J. Comparison of tobacco use knowledge, attitude and practice among college students in China and the United States. *Health Promot Int.* 2002; 17(3):247-53. Doi: 10.1093/heapro/17.3.247
  16. Hatamizadeh N, Ziaee P, Dolatabadi SH, Vameghi R, Vasseghi S. Evaluation of Tehran pre- university students' awareness of effects of cigarette smoking. *IJPCP.* 2003; 9(1):71-8. [Persian]
  17. Roohafza HR, Sadeghi M, Emami AR. Smoking in youth: Isfahan healthy heart project (IHHP). *Hakim Health Sys Res.* 2003; 2(6):61-68. [Persian]
  18. Shah VN, Verma PB, Tripathi CB. Knowledge, attitude and practice regarding tobacco consumption among the college students of Bhavnagar city (Gujarat). *Indian J Community Med.* 2005; 30(1):39-40.
  19. Gavari F, Mohammad Alizadeh S, Ramezani T, Riani M, Bahrapour MR. Attitude of Kerman universities male students toward cigarettes. *IJPCP.* 2004; 10(1 and 2):59-67. [Persian]
  20. Farshidi H, Aghamolaei T, Soleimani Ahmadi M, Madani M, Zarei F, Madani AH. Epidemiological study of cigarette smoking among over 15 years old population of Hormozgan in 2014. *JPM.* 2016; 3(2):29-35. [Persian]
  21. Shahrokhi S, Khosravi AR, Asgari S, Javadi HR. KAP study on smoking in Iranian medical doctors. *J Qazvin Uni Med Sci.* 2006; 9(4):47-52. [Persian]
  22. Boshtam M, Rafiei M, Sarraf Zadegan N, Asgary S, Khalili A. Smoking prevalence and its combination with some cardiovascular risk factors. *Acta Med Iran.* 2000; 38(2):115-20.
  23. Gutschoven K, Bulck JVD. Television viewing and smoking volume in adolescent smokers: A cross-sectional study. *Prev Med.* 2004; 39(6):1093-8.
  24. Ebrahimi H, Sahebihagh MH, Ghofranipour F, Mohammad Poor Asl A, Tabrizi JS. Cigarette smoking patterns in adult smokers of Iran a content analysis study. *J Urmia Nurs Midwifery Fac.* 2016; 13(12):1014-18. [Persian]
  25. Plotnikoff RC, Bercovitz K, Rhodes RE, Loucaides CA, Karunamuni N. Testing a conceptual model related to weight perceptions, physical activity and smoking in adolescents. *Health Educ Res.* 2006; 22(2):192-202. Doi: 10.1093/her/cyl065
  26. Eriksen M, Mackay J, Ross H, editors. *The tobacco atlas.* 4th ed. Atlanta: American Cancer Society; 2013.

Evaluation of knowledge and attitude of Yazd University of Medical Sciences students to cigarette smoking

Ameneh Marzban^{1,2}Maryam Karkhaneh^{3*}

1. MSc Student, Human Ecology, Student Research Committee, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran.
Orcid :0000-0002-8111-3319
2. Department of Human Ecology, Faculty of Public Health, Shahid Sadoughi University of Medical Sciences, Yazd, Iran
3. MSc, Microbiology, Department of Medical Biotechnology, Faculty of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

ABSTRACT

Introduction: According to reports, the prevalence of smoking in Iranian students has an increasing trend during the study period. The purpose of this study was to assess the knowledge and attitudes of Yazd University of Medical Sciences students regarding cigarette smoking.

Methods: This descriptive cross-sectional study was conducted in 2017. Out of 5400 students at different levels of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences in Yazd, 500 students were selected from different faculties through randomized stratified sampling method. The data collection tool was a three-part researcher-made questionnaire. Data were analyzed using descriptive and inferential statistics in SPSS software.

Results: The mean scores of knowledge and attitude towards smoking were 10.43 ± 4.121 and 27.53 ± 23.79 , respectively. There was a significant relationship between the mean score of students' knowledge about smoking and the variables of sex, marital status, educational level, college of education (P -value < 0.05). But there was no significant relationship between economic status, place of residence, and the presence of a smoker in the student's family and the mean score of knowledge (P -value ≥ 0.05). Also, there was a significant relationship between the mean score of attitude of students towards smoking and educational level (P -value < 0.05). However, there was no significant relationship between the mean score of students' attitude towards smoking and gender, marital status, faculty of study, economic status, place of residence, and the presence of a smoker in the student's family.

Conclusion: Since the knowledge and attitude of students about smoking was not at an acceptable, it is necessary to develop appropriate educational programs at the university level in order to increase knowledge and develop a proper attitude towards smoking.

Key Words: Knowledge, Attitude, Cigarette Smoking, Students.

Original Article

Received: 20 Dec 2017

Accepted: 3 Sep, 2018

Citation: Marzban A, Karkhaneh M. Evaluation of knowledge and attitude of students of Yazd University of Medical Sciences to cigarette smoking. JPM. 2018; 5(1):55-63.

Correspondence: M Karkhaneh, MSc, Microbiology, Department of Medical Biotechnology, Faculty of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran.

Tel: +98 9012757458

Email: maryam_karkhane@yahoo.com

Orcid: 0000-0003-2625-8015